

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIA TEADUSKOND
GERMAANI-ROMAANI FILOLOOGIA OSAKOND

Kritiina Renel

**EESTI LINNADE VANEMA PUITARHITEKTUURI
EESTI-INGLISE VALIKSÕNASTIK**

Magistriprojekt

Juhendaja: lekt. Ilmar Anvelt

TARTU 2006

1. Sissejuhatus.....	3
2. Sõnastiku koostamise põhimõtted	7
2.1 Sõnastiku tüüp, eesmärk, kasutusala ja sihtgrupp.....	7
2.2 Terminite valiku kriteeriumid	7
2.3 Terminiallikad.....	9
2.4 Märksõnade ja mõistesuhete esitus.....	10
2.5 Definiitsioonid ja illustratsioonid.....	12
3. Sõnastiku koostamisel esinenud raskused	13
4. Sõnastik.....	16
5. Kokkuvõte.....	35
6. Allikad.....	36
8. Summary	39

1. Sissejuhatus

Puit on läbi aegade olnud üks populaarsemaid ehitusmaterjale. Ka Eesti aladel ulatub puitehitiste traditsioon enam kui tuhande aasta taha (Õiger 2000, 3). Isetaastuva ning kergesti töödeldava materjalina on see viimaste sajandite ehituskunsti kiirele arengule vaatamata eksisteerinud paralleelselt teiste püsivate ja moodsamate materjalidega. Ometi peeti puitehitisi pahatihti aja- ja rahanappusest tulenevateks ajutisteks lahendusteks ning puitarhitektuuri kivi- ja betoonarhitektuuri odavaks koopiaks. Puidu omapära ja hingestatust hakati Euroopas teadlikult väärtustama alles seoses 19. sajandi lõpu rahvusromantiliste meeleoludega ning ajaloolise identiteedi otsingutega. “Puitehitiste saatus on tekkida ja kaduda – puu elab ehitistes ja hoonetes justnagu edasi, väsib ja laguneb, kuni mädaneb ja kaob. Seda väärtuslikumad on ehitised, mis /.../ on tänini alles.” (Hallas & Tohvri 1999, 9)

Kuigi Eesti linnades on vanemate puitehitiste kanda oluline roll, on neile 20. sajandil enamasti osaks langenud halvustav suhtumine, millele tihti lisandus ka aguli või ‘kõdurajooni’ nimetus. Puitasulatele ei omistatud pikka aega erilist ajaloolist ega kultuurilist väärtust ning ka erialakirjanduses jäid nad enamasti tagaplaanile, kuna põhitähelepanu oli koondunud kivi- ja betoonarhitektuurile – Tallinna kontekstis peamiselt keskaegsele vanalinnale, mis 1997. aastast alates kuulub ka UNESCO maailmapärandi nimistusse. Alles 1970. aastatest on kohalik puitarhitektuur kuulunud ka muinsuskaitse huviorbiiti. Laiema avalikkuse suhtumises toimus pööre seoses nn ‘hõlmikpuuvaidlusega’ 1980. aastatel, kus puiteeslinnu hakati seostama eestlaste linnaidentiteedi kujunemisega (Hallas-Murula 2002, 18).

Kahekümnenda sajandi lõpukümnendil tõusis puit ökoloogilise mõtteviisi toel ehitusmaterjalina taas au sisse ning seetõttu suurenes huvi ka ajaloolise puitarhitektuuri vastu (Hallas & Tohvri 1999, 9). Ka on viimasel ajal leidunud üha rohkem inimesi, kes näevad vanemas puitarhitektuuris väärtust omaette ning ka neid, kes võtnud vaevaks selle olemusse põhjalikult süveneda. Siinkohal on kindlasti üheks parimaks näiteks Robert Nermani viimase aastakümne jooksul koostatud mahukad ja põhjalikud käsitlused Tallinna erinevatest puitlinnaosadest: *Kopli: miljöö, olustik, kultuurilugu 1918-1940* (1995/2002), *Kalamaja ajalugu* (1996), *Pelgulinn: kultuurikeskkonna kujunemine ja areng* (2000) ja *Süda-Tatari puitasum: haritlaste linnaosa Tallinnas* (2004). Ent loomulikult ei piirdu väärivad ja värvivad puitasumid Tallinnaga – need on omased pea kõigile Eesti linnadele. Siin tuleks ära märkida

Karin Hallase koostatud ja toimetatud rohkete illustatsioonidega kakskeelne kogumik *Eesti puitarhitektuur = Estonian Wooden Architecture* (1999), mis annab suurepärase ülevaate kogu Eesti puitarhitektuuri põnevamatest aspektidest ja arenguloost.

Puitarhitektuuri on hakatud üha tihedamini seostama eestlaste identiteedi ja kultuurilooa. Kohalikud puitlinnaosad on inspireerinud mitut põlvkonda kirjanikke, kunstnikke ja teisi loomeinimesi. Lisaks on Eesti puitasumite omapära viimasel ajal paelunud ka kaugemalt tulijaid. Ühe ilmekama näitena võiks nimetada eelmisel aastal välja antud Rootsi graafiku Gösta Gierow'i joonistuste kogumikku *Trähus i Tallinn = Puumajad Tallinnas = Wooden Houses of Tallinn*.

Kunstiajaloolane Epi Tohvri on leidnud, et nimelt Eesti rohkete puitasumite arhitektuuris peegeldub kõige selgemalt eestlaste tööoskus ja ilumeel (Tohvri, 1999). Tohvri on koostanud ka järgneva klassifikatsiooni, mis jaotab kohalikud puitasumid elukeskkonna ja miljööväärtuse aspektist lähtudes nelja suurde gruppi:

- Esimese moodustavad ajaloolise puitkeskusega väikelinnad nagu Paide, Viljandi, Võru ja Valga, kus domineerivad vanimad puitarhitektuuri näited alates XVIII ja XIX sajandi vahetusest. Siia kuuluvad ka paljud endised alevi staatuse väikelinnad nagu Kilingi-Nõmme, Põltsamaa, Suure-Jaani, Kadrina, Lihula jt., kus alevit läbivat peamagistraali palistavad 1920. – 30. aastatel ehitatud puitelamud ja ühiskondlikud hooned. Näiteks Väandras on tänaseni näha tollal ehitatud terviklik puitasum, mis vastab levinud kõnekäänule “nagu Väandrast saelaudu”.
- Teise grupi moodustavad linnakeskused, kus samad hoonetüübid vahelduvad kivehitustega, luues niiviisi tervikliku koosluse. Ilmekad näited on Rakvere Pikk tänav XX sajandi algul lisandunud uusehitustega, Kuressaare klassitsistlikule kiviarkitektuurile sekundeerivad puithooned, nagu kaubahoov ja Haapsalu suurejoonelised puitvillad, raudteejaama hoonetekompleks ning arhailise miljööga Sadama tänava piirkond.
- Kolmandasse gruppi kuuluvad mitmefunktsioonilised valdavalt kivist keskusega linnad. Sealsed puitasumid on koondunud eeslinnadesse, puitarhitektuurile on määratud teisejärguline roll – Tallinnas domineerib keskaegne vanalinn, Tartus klassitsistlik kiviarkitektuur ja Pärnus barokne ja historitsistlik linnakeskus. Eespool loetletud linnades on esindatud ka mitmete funktsioonidega puitasumid. Näiteks on Pärnus tekkinud mitu erinevat elamupiirkonda: kuurortlinnana tuntud ja sellele vastavate villade, pansionaatide ja eramutega asustus, tööstusasulate elamud ning endine vene kogukonna asustusala Sloboda.
- Neljanda grupi moodustavad ühe konkreetse funktsiooniga tekkinud puitasumid, mis seotud kas tööstuse, kuurordi vms. arenguga. Ilmekad näited on Sindi töölisasula, Narva-Jõesuu mereäärsed pansionaadid ja villad ning Tartu akadeemilise ringkonna meelissuvituspaik Elva. **(Tohvri, 1999)**

Vaatamata kasvavale huvile ja tunnustusele on vanemate puitlinnaosade tulevik endiselt lahtine. Kunstiteadlane Mart Kalm ennustab, et Eesti arengueärasuste tõttu säilinud ning praegu veel unikaalsete vaatamisväärsuste hulka kuuluvad puitasumid kaovad varsti, kuna vaatamata neile omasele “romantiliselt õdusale miljööle” on nende ulatuslik rekonstrueerimine tänapäeva nõuetele vastavaks meie oludes tihti ebatõenäoline (Kalm 2001, 15). Eesti puitasumite saatuse üle on viimasel ajal palju

vaieldud, ent ometi pole jõutud kindlate kokkulepeteni ning majanduslikud kaalutlused kaaluvad enamasti üles kultuurilised ja ajaloolised. Muinsuskaitsetesse suhtutakse tänapäeval tihti umbusaldusega ning neid süüdistatakse sageli liiges elukauguses ja irratsionaalsuses, kuna nende argumendid panustavad tihti pikemale perspektiivile ja raskesti mõõdetavatele väärtustele.

“Need, keda ei huvita tõde, vaid pigem lühiajaline kasu, tõenäoliselt ei mõista kunagi, kui oluline on keskkond, mis annab elanikele positiivseid laenguid, millel on rikkalik ajalugu ja traditsioonid. /.../ Oleme tänapäeval sellisest optimaalsest keskkonnast niivõrd kaugenenud, et pigem alahindame seda imelist kooslust, mis oli omal ajal olemas. /.../ Seega võime rääkida väärtuslikust potentsiaalist, mille äratundmine ja kasutamine sõltub ühiskonna arengutasemest.” (Nerman 2004, 9)

Vaatamata üleüldisele teadlikkuse kasvule ja muinsuskaitse pingutustele on miljööväärtuslike piirkondade puithoonestuse hävimine eelmise sajandi üheksakümnendatest aastatest alates üha hoogustunud – lagunemis- või lammutamisohu varitseb nii üksikuid maju kui terveid tänavaid.

“Eesti puitasumid on olnud muinsuskaitse valulaps juba mõnda aega. Kuna puithoonestus eksisteerib tänaste linnade aktiivsete keskuste ligiduses, siis pörkuvad siin teravalt kokku erinevad huvid – majanduslikud ja muinsuskaitse. Viimaste aastate jooksul hävib puitarhitektuur järjest kiiremini, põhjuseks nii ehitustegevus kui ka hooletus ja vandalismiaktid, mistõttu puitehitiste säilivuse ja kaitse probleemid on ülimalt aktuaalsed.” (Hallas & Tohvri 1999, 9)

Muinsuskaitsega seonduva teema kasuks otsustasin osaliselt selle üldise tõusva tähtsuse tõttu, kuid valikut suunas eelkõige siiski isiklik huvi valdkonna vastu, mis on tihedalt seotud nii perekonna kui elukeskkonnaga. Esiteks on lähisugulaste hulgas mitmeid inimesi, kes on antud teemaga väga lähedalt seotud. Huvi valdkonna vastu pärinebki peamiselt emalt, Riina Renelilt, kes on nüüdseks juba 20 aastat Inglise Kolledži (endine 7. Keskkool) õpilastele kodulugu (*country study*) õpetanud. Inglisekeelse aine eesmärk on õpetada noori oma kodumaad ja -linna väliskülalistele asjalikult ja huvitavalt tutvustama – kevadel tulebki õpilastel eksami asemel nädala aja jooksul osaleda Tallinna erinevaid linnaosi ning vaatamisväärsusi tutvustaval giidinduspraktikal. Praktika iseenesest on traditsiooniliselt keskendunud linna ‘kivisemale’ osale (Toompea, vanalinn jne), kuid viimastel aastatel on õpilaste endi initsiatiivil hõlmatud ka kohalikke puitlinnaosasisid (nt Nõmme ja Kalamaja). Siit ka vajadus anda noortele vajalikku sõnavara vanemate puitlinnaosade kirjeldamiseks ja tutvustamiseks.

Teiseks oluliseks mõjutajaks on olnud minu onu, Jaan Sotter, kes peale arhitektuuri ja arhitektuuriajaloo õpinguid on ligi kahekümne viie aasta jooksul töötanud muinsuskaitse alal nii vanalinna arhitekti kui erialaspetsialistina. Oma töö käigus on ta

tutvustanud Eesti (puit)arhitektuuri arvukatel väliskonverentsidel ning teinud ekskursioone ka koha peal – seda nii väliskülalistele kui oma perekonnaliikmetele. Tema laialdasi kogemusi ja teadmisi muinsuskaitse ja arhitektuuri valdkonnast on kasutatud ka käesoleva töö koostamisel.

Olulist rolli mängib ka asjaolu, et veetsin suurema osa oma lapsepõlvest vanas, 18. sajandil ehitatud puumajas Süda-Tatari linnaosas ning olen nüüd, peale 15 aastast pausi taas puitlinnas tagasi – seekord Kalamajas, 1927. aastal valminud ning 1997. aastast muinsuskaitsealuste arhitektuurimälestiste nimekirja kuuluvas linnamajas. Sellesama hoone järk-järguline restaureerimine ongi hetkel üks olulisemaid perekondlikke projekte. Seega on olemas ka praktiline kogemus vanade puithoonete restaureerimise ja sellega seonduvate probleemide osas.

2. Sõnastiku koostamise põhimõtted

2.1 Sõnastiku tüüp, eesmärk, kasutusala ja sihtgrupp

Antud juhul on tegemist deskriptiivse tõlkeotstarbelise valiksõnastikuga, mille lähtekeeleks on eesti keel ja sihtkeeleks inglise keel. Sõnastik on mõeldud eesti keelt emakeelena kõnelevale kasutajale – peamiselt vanemate puitmajade omanikele, tõlkijatele ja giididele, kuid on ehk abiks ka muinsuskaitse valdkonna spetsialistidele ja muidu huvilistele – näiteks inglise keeles koduloo või giidinduse praktikat tegevatele kooliõpilastele ning neile, kes oma ajaloo- või arhitektuurihuvilistele väliskülalistele ise oma kodulinna puitasumeid tutvustada soovivad. Sõnastiku eesmärgiks ongi abistada kasutajaid Eesti vanemat puitarhitektuuri puudutavate (üld)tutvustavate tekstide, puithoonete restaureerimise alaste välisabi projektide ja sinna juurde kuuluvate dokumentide inglise keelde tõlkimisel. Sõnastiku lähtekeeleks on valitud eesti keel, kuid kuna tegemist on aktiivse sõnastikuga on koostamisel aluseks võetud eeldus, et kasutaja valdab inglise keelt vähemalt keskkooli tasemel.

2.2 Terminite valiku kriteeriumid

Kuna kultuurilis-ajaloolise väärtusega arhitektuur tervikuna hõlmab väga laia valdkonda ning käesoleva sõnastiku maht on piiratud, on terminite valikul aluseks võetud järgnevad põhikriteeriumid, mis lähtuvad hoonete:

- asukohast üldises kultuuriruumis > Põhja-Euroopa, täpsemalt Eesti
- füüsilisest asukohast > linnad
- funktsioonist > elumajad
- ehitusmaterjalist > puit
- ehitamise ajast > 18. sajandist 20. sajandi keskpaigani.

Seega on sõnastikust välja jäetud sellised teemad nagu tüüpiliselt anglo-ameerika puithoonetega seonduvad mõisted (nt tõstandaknad e. *sash windows*), kohalike taluhoonete terminoloogia, kirikuarhitektuuri eripärad ja ka ainult kivihooneid või uuemaageid elumaju puudutav sõnavara.

Kuid ka selles, kitsamalt piiritletud kontekstis on tehtud teatavad valikud. Näiteks on sõnastiku põhirõhk hoonete väliskülge puudutaval. Seda peamiselt kolmel

põhjusel. Esiteks, kuna tegemist on ikkagi elumajade, mitte majamuuseumidega, on tihti just välimine külg see, mis on kõige ulatuslikumalt säilitanud oma ajaloolise kuju. Teiseks on väliskülje näol tegemist kõige nähtavama osaga hoonest, mis muudab sellega seonduva sõnavara olulisemaks ka giidide jaoks. Kolmandaks kannatab hoone välimine külg kõige enam ilmastiku ja muude välismõjude all – eriti hoone välislaudis ning katusekonstruktsiooni osad – ning vajab seetõttu maja sisemusest enam nii parandamist, kui osalist või täielikku väljavahetamist, mis omakorda nõuab ulatuslikke rahalisi ressursse, mida Eesti kontekstis tihti vaid välisabi vahenditest kompenseerida õnnestub. Seega on sellekohane terminoloogia erakordselt oluline erinevate välisabi projektide koostamisel.

Samalaadsetel põhjustel on suuremat rõhku pandud ka hoone akende ja ustega seonduvale sõnavarale. On ju nende näol tegemist maja kõige liikuvamate ja seega ka kuluvamate osadega, millest siiski olulisel määral sõltub kogu maja välisilme. Pealegi on ajalooliste puumajade puitakende asendamine plastikakendega tänapäeval miljööväärtuslike piirkondade üks valusamaid probleeme. Sageli ei otsustata plastiku kasuks ainult teadmatusel, vaid ka seetõttu, et isegi kui leidub meister, kes vanale aknale samaväärset eraldi valmistama soostub, on sellise uue puitakna hind kuni kümneid kordi kallim odava masstoote omast. Ka veel enam-vähem töökorras vanade akende ja uste restaureerimine pole odavate killast ning peale üksikute kampaaniate ei ole ei riigilt ega linnalt erilist abi loota. Seega on maja algilme säilitamisest huvitatud, ent väheste omavahenditega maja- või korteriomanikel üks lahendus otsida abi välismaalt.

Ka on sõnastikus ära toodud peamised puidukahjustuste liigid, mis projektide koostamisel kindlasti esmajoones ära märkida tuleks. Sageli juba seetõttu, et esimeses järjekorras takistada nende süvenemist ning veelgi ulatuslikumate kahjustuste tekkimist hoonele. Samuti on nii kahjustuste põhjuste kui tagajärgede likvideerimine vanema puithoone restaureerimise käigus tekkivatest kulutustest ühed suurimad. Konkreetse näitena võik nimetada üht ohtlikumat ja salakavalamat seenkahjustust majavammi, mille hävitamine isegi seene varases arengustaadiumis nõuab umbkaudu 1,5 – 2 miljonit krooni üheainsa hoone kohta. Selliseid summasid kohalikes oludes üldiselt restaureerimiseks ei eraldata (vanemate puitrajoonide puhul tihti isegi mitte laenudena) ning jällegi on välisabi paljudele ainsaks lahenduseks. Seega on terminite valikul lähtunud nii hoone tüüpilistest koostisosade kui potentsiaalsete probleemide kajastamise vajadusest.

Veel on sõnastikku lisatud:

- mõned vähemtuntud stiilid, mida seostatakse üldjuhul vaid puitarhitektuuriga (nt *heimat*-stiil, Šveitsi stiil)
- levinumad hoone korrastamise tüübid (nt renoveerimine, restaureerimine jne) ja meetodid (nt aaderdamine, peitsimine)
- puithoonete kontekstis sagedamini esinevad omadussõnad (nt ažuurne, tahatud, tahveldatud)
- olulisemad muinsuskaitsega seonduvad terminid (nt muinsuskaitseala, mälestis)

2.3 Terminiallikad

Sõnastiku koosseisu kuuluvad eesti keelsed terminid pärinevad peamiselt kolmest allikast:

- puithoonete ajaloo ja arhitektuuriga tegelevatest ning muinsuskaitsealastest erialatekstidest (nt *Eesti puitarhitektuur*, 1999 ja *Eesti arhitektuuri ajalugu*, 1965);
- arhitektuuri- ja ehitusalastest oskussõnastikest ja leksikonidest (nt *Eesti arhitektuur: oskussõnastik*, 1993 ja *Ehitaja sõnastik : eesti-soome-inglise* 1999);
- muinsuskaitse- ja planeerimisseadustest.

Kõik terminid on ka muinsuskaitse ja arhitektuuriajaloo spetsialisti Jaan Sotteri poolt üle vaadatud ning loendi koostamisel on arvestatud tema soovitustega. Kui erinevates allikates on esinenud vasturääkivusi, on valikute tegemisel arvestatud tema kui eksperdi erialaste teadmiste ja nõuannetega.

Ingliskeelsete vastete täpsustamiseks on kasutatud järgmisi allikaid:

- peamise allikana USA restaureerimisarhitekti Ward Butcheri koostatud põhjalikku, rohkete illustratsioonide ning ristviidetega hoonete restaureerimise alast sõnastikku *Dictionary of Building Preservation* (1996);
- ingliskeelseid arhitektuuri- ja ehitusalaseid oskussõnastikke (nt *The Penguin Dictionary of Architecture*, 1980), leksikone (nt *Residential Design Glossary* ja *The Urban Conservation Glossary*) ja muid teatmeteoseid (nt

Encyclopaedia of Architectural Technology, 1979) – nii paber kandjal kui elektrooniliste materjalide kujul (nt *Ontario Architecture Glossary Page*);

- interneti terminiotsinguid ja sagedusanalüüsi (nt sõnastikest leitud väljendite tegelik kasutussagedus tekstides, pildimaterjali otsingud).

Allikate kriitilisel analüüsil ja vastete konteksti sobivuse määramisel on lähtunud eksperdi nõuannetest ning termini esinemissagedusest erialastes sõnastikes ja teatmeteostes. Kuna inglise keele laia kasutuspiirkonna ning rohkete regionaalsete variantide tõttu leidub seal ka erialastele terminitele mitmeid sünonüüme, on neist eksperdi abiga valitud tuntuimad ning Eesti olusid kõige paremini kirjeldada võimaldavad variandid.

Kõik töös kasutatud allikmaterjalid on loetletud töö lõpus asuvas kasutatud kirjanduse nimekirjas.

2.4 Märksõnade ja mõistesuhete esitus

Käesolevas sõnastikus on terminid esitatud tähestikulises järjekorras. Enamasti esinevad terminid nimisõna kujul, kohati ka omadussõna ja tegusõna kujul. **Rööpvormid** e. terminid, mida on võimalik kirjutada mitmel erineval viisil on antud kujul, kus soovituslik osa on lisatud sulgudes. Seda nii eesti kui inglise keeles.

roov(itis)	<i>katusekatet vahetult kandev sarikatele kinnitatud rõhtlattidest v. laudadest alus</i>	roof deck(ing)
------------	--	----------------

Mõistete omavahelised seosed on esitatud järgnevalt:

1) **Polüseemid** ehk vormilt ühesugused sõnad, mis tähistavad omavahel seotud, kuid erinevaid mõisteid, on esitatud ühe kirjena, kus erinevad tähendusvarjundid on definitsiooni osas nummerdatud ning lahti seletatud. Näiteks võib sõna ‘petikaken’ eesti keeles viidata nii lihtsalt akent jälgendavale joonistusele või süvendile seinas kui klaasitud aknale seinasüvendis (täpsustamiseks lisatakse kirjeldus). Samas tähistavad inglise keeles erinevaid petikaknaid eraldi terminid.

petikaken	<p>a) <i>akna kuju jälgendav lame seinasüvend</i></p> <p>b) <i>klaasitud aken seinasüvendis</i></p> <p>c) <i>akent jälgendav joonistus v. maaling seinapinnal</i></p>	<p>a) blind window, blank window</p> <p>b) false window</p> <p>c) trompe l’oeil window,</p>
-----------	---	---

2) **Sünonüümid** ehk vormi poolest erinevad, kuid sama mõistet tähistavad sõnad on esitatud eraldi kirjetes, kus võrdusmärgiga (=) viidatakse sünonüümile. Võrdusmärki on kasutatud ainult täissünonüümide puhul ning definitsioon on sellisel juhul vaid enimlevinud termini juures.

harjapärilin = harjalatt	<i>sarikaid kandev palk v. pruss katuse harjal</i>	rooftree, ridge pole
--------------------------	--	----------------------

3) **Hüponüümia** ehk mõistete omavaheliste hierarhiliste suhete puhul on madalama astme mõisteid tähistavad terminid enamasti esitatud ühes kirjes. Märksõnana esineb **hüperonüüm** ehk kõrgema tasandi mõistet tähistav termin, millele järgnevad vastava märgistusega peamised tüübid **hüponüümide** ehk madalama tasandi mõisteid tähistavate terminite/kirjelduste näol.

horisontaallaudis = rõhtlaudis	<i>horisontaalasendis laudadest seina välisvooderdus</i>	horizontal siding
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>punn- e. sulundlaudis</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>poolpunnlaudis</i> • <i>täispunnlaudis</i> • <i>ülekattelaudis</i> • <i>sindellaudis</i> 	a) match board siding - drop siding - tongue-and-groove siding b) bevel(ed) siding c) shingle siding

Meronüümia ehk **partonüümia** puhul, mis tegeleb osa ja terviku suhetega on **holonüüm** ehk kõrgema taseme mõistet või tervikut tähistav termin märksõnana esile toodud ning selle järgnevad vastava märgistusega [a), -] kirjeldatud põhilisi komponente tähistavad terminid/kirjeldused ehk **meronüümid**.

ukseraam	<i>uksetahvleid ümbritsevad raampuud, mille moodustavad:</i>	door frame
	a) <i>horisontaalne raampuu</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>ülemine</i> - <i>ülevalt teine</i> - <i>keskmine</i> - <i>alumine</i> b) <i>vertikaalne raampuu</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>hingedepoolne</i> - <i>lingi poolne</i> c) <i>(vertikaalne) keskpuu</i>	a) rail <ul style="list-style-type: none"> - top rail - frieze rail - lock rail - bottom rail b) stile <ul style="list-style-type: none"> - hanging stile - shutting stile c) mullion

--	--	--

Laiemalt tuntud madalama astme mõistete puhul on põhisõna juures kasutatud viidet vt., mis juhatab vastava mõiste alaliikide juurde.

katus	vt. kelpkatus, mansardkatus, murdkelpkatus, pultkatus, poolkelpkatus, viilkatus	roof
-------	---	------

2.5 Definiitsioonid ja illustatsioonid

Kuna käesoleva sõnastiku suund on emakeelest võõrkeelde, on ka definiitsioonid antud eesti keeles. Enamike definiitsioonide puhul on võetud aluseks *Eesti kirjakeele seletussõnaraamatus* antud seletused, mida on täiendatud või täpsustatud infoga erinevatest oskussõnastikest, leksikonidest ning erialainimestelt. Kuna enamjaolt tähistavad sõnastikus esinevad terminid silmaga nähtavat ja käega katsutavat, siis on neist paljudele lisatud ka illustatsioonid, mis peaksid aitama kasutajal mõisted õigesse konteksti paigutada.

Juhul, kui termini tähendust on selgitatud illustatsiooni abil, on ingliskeelse vaste järele lisatud viide illustatsioonile (või lisale, kus illustatsioon asub). Kuna tegemist on aktiivse sõnastikuga on illustatsioonidel kasutatud vaid ingliskeelseid termineid. Illustatsioone on peamiselt kahte liiki:

- illustatsioonid, mis aitavad terminit konteksti paigutada;
- illustatsioonid, mis keskenduvad üksikutele detailidele.

Kaks suuremat, maja sise- ja väliskülge hõlmavat joonist pärinevad Riia vanemat puitarhitektuuri kirjeldavast raamatust *The Wooden Heritage of Riga*. Muudest allikatest võetud jooniste puhul on allikas/autor joonise all sulgudes ära märgitud.

3. Sõnastiku koostamisel esinenud raskused

Üheks peamiseks probleemiks sõnastiku koostamisel oli asjaolu, et eestikeelsete ja ingliskeelsete terminite võrdlemisel ilmnes tihti, et esimese tähendusväli on teise omast palju laiem. Näiteks eesti keeles kasutatav termin 'erker' tähistab meil igasugust seinapinnast eenduvat akendega hooneosa, samas kui inglise keeles on neile kõigile vastavalt asukohale ja kujule olemas kindlaks kujunenud vasted. Näiteks maapinnalt algav erker on 'bay window', selle ümara põhiplaaniga variant 'bow window' ja tahulise põhiplaaniga variant 'canted bay window'. Ning seinapinna keskelt eenduv toetatud akendega eend, mida tähistab inglise keeles termin 'oriel' on eelnevatest selgelt eristatud. Eesti keeles lisatakse 'erkerile' nende erinevate tüüpide kirjeldamiseks vajadusel lihtsalt täpsustus selle kuju või asendi kohta. Seetõttu peab enne tõlkimist kindlasti järgi uurima, millise tüübiga parajasti tegemist on.

Segadust tekitas ka terminite 'erker' ja 'ärkel' paralleelne kasutamine erialatekstides. Esialgu jäi kirjelduste ja pildimaterjali puhul mulje, et 'ärkli' vasteks sobiks 'oriel' ja 'erkeri' omaks 'bay window'. Petliku muljet süvendas veelgi *Eesti arhitektuuri* raamatu juurde kuuluv oskussõnastik, mis annab 'ärkli' esimeseks definitsiooniks "kõrgel välisseinast eenduv, taval. konsooli(de)le või konsoolidega ühendatud kaarele toetuva esiküljega väiksem ruum või ruumiosa" (1993: 31). Samas on definitsiooni lõpuosas kaasatud võimalike tähenduste hulka ka läbi mitme korruse ulatuvad eendid. Eksperdi seletustest selgus, et 'erkeri' ja 'ärkli' puhul on tegu lihtsalt saksakeelse sõna 'erker' mugandumata ja mugandunud variantidega, kus ühe või teise vormi kasutamine sõltub enamasti vaid erialateksti autori harjumustest või eelistustest.

'Ärkel' oli problemaatiline veel seetõttu, et terminite 'ärklikorrus' ja 'ärklituba' üldkasutatavuse tõttu on kõnekeeles ärklikis nimetama hakatud ka (katuse)uuki. Seda oskuskeele ja üldkeele kokkupuute temaatikat on avanud ka Rein Kull, juhtides tähelepanu asjaolule, et üldkeele puhul püsivad tihti visalt "…/teaduslikult võttes ebatäpsed, ebasobivad või isegi väärad nimetused" (2000, 103). Samas on sellised protsessid keeles loomulikud, sest üld- ja oskuskeele sõnavara mõjutavad teineteist paratamatult, kuna nende vahel ei eksisteeri selgelt paika pandud piiri. (Erelt 1982, 18). Oskuskeeles kasutatakse uute mõistete tähistamisel allikana tihti just üldkeele

sõnavara ning oskuskeele sõnad omakorda levivad üldkeelde, kuigi sõna enda tähendus võib selle protsessi tulemusel muutuda, võrreldes selle täpsemalt piiritletud oskuskeelse tähendusega (Erelt 1982, 18). Seega ei ole ka üldkeele termin otseselt väär, kuid võib ometi tekitada segadust. Siiski on ka 'ärkli' üldkeelset tähendust selle laialdase leviku tõttu kirjes arvesse võetud – viitega 'uugile' kui sobivamale terminile.

Veelgi enam hägustab oskus- ja üldkeele vahelisi piire sõna 'vintskap', millele nii keele- kui erialasõnastikud pakuvad kahte tähendust – esiteks vintsiiga luugiava hoone viilus või katuses ja teiseks väikese katusega katuseakent e. uuki. Paljud eksperdid eelistavad seda kasutada esimeses tähenduses (kui üht uugi liiki), üldkeeles aga on tugevamalt juurdunud teine. Esimest varianti õigustab kindlasti eestikeelse sõna 'vints' esinemine liitsõnalise termini esimeses pooles. Samas pärineb termin *Eesti arhitektuuri oskussõnastiku* kohaselt tegelikult rootsi keelsest sõnast 'vindskupa', mis tähendab pööningutuba või katusekambrit (rootsi k. 'vind' = 'pööning'). Seega on mõlemad variandid ka sõnastikku sisse jäetud, kuigi esimesele oli väga raske sobivat ja täpset ingliskeelset vastet leida.

Üldisemas plaanis tekitas probleeme ka täpsete ja ökonoomsete eestikeelsete terminite puudumine. Näiteks meie vanemate puithoonete puhul tavalise kahe hingedel avaneva poolega ning ülemise suletud aknaosaga akna (*French casement*) tähistamiseks kasutavad eksperdid pikka ja kohmakat väljendit 'rõht- ja püstimpostiga aken', mis tavainimesele eriti midagi ei ütle. Kuna niivõrd spetsiifilist terminit ei oskaks sihtgrupi kasutajad nähtavasti sõnastikust otsidagi, on meie kontekstis tüüpilised aknad ära toodud peasõna 'aken' all. Ent sealgi on loobutud keerukast terminist ning asendatud see parema puudumisel eesti keelse kirjeldusega. Läbivalt raskendas sobivate ingliskeelsete vastete leidmist asjaolu, et inglise keelt kõnelevate maade tüüpilised vanemad puithooned erinevad paljuski siinsetest, peamiselt vene, saksa ja skandinaavia mõjudega linnamajadest. Näiteks on sealsete vanemate puithoonete puhul tavalised tõstandaknad (*sash window*), meil aga hingedel avanevad kahepoolsed aknad (*casement window*). Probleeme tekitas veel näiteks asjaolu, et inglise keeles tähistatakse nii uksepiita kui ukselehe raampuude kooslust ühe ja sama terminiga 'door frame', mis jäi sõnastiku sedasi sisse, kuna see peegeldab sihtkeelse termini tegelikku kasutust.

Raskusi tekitas ka kindlaks kujunenud erialase sõnavara puudumine nt. hooneosade spetsiifilisemate komponentide osas. Näiteks on inglise keeles täpselt määratletud ja nimetatud aknaraami ja ukselehe kõik koostisosad, millele eesti keeles puuduvad

vasted isegi erialases keeles. Eksperdid seletavad eesti keelsete terminite üldisemat iseloomu ajalooa. Puithoonete ehitamise kõrgperiood jäi aega, mil ehitusmeistrid olid enamjaolt sakslased või saksa keelekeskkonnas õppinud inimesed ning seega oli kogu spetsiifilisem terminoloogia valdavalt saksakeelne. Siiani on paljud Eestis kasutatavad ehitusega seotud terminid tuntavalt saksapärased – nt. erker, rostvärk, toolvärk, ärkel. Kindlad terminid puuduvad ka seetõttu, et selleks ajaks, kui eesti keele tähtsus oskuskeelena tõusis, oli puidust linnamajade ehitamine muutunud teisejärguliseks. Seega kasutavad ka eksperdid omavahel siiani täpsustamiseks võõrkeelseid termineid või pikemaid seletusi.

Samas on ingliskeelne valdkonna terminoloogia kaugeleulatuva omakeelse ajalooa. Kogu terminoloogia on väga spetsiifiline, kuid inglise keele laia leviala tõttu on kasutusel ka palju paralleelvorme ja sünonüüme (seda nii ühe regiooni kui ühe sõnastiku piires), mis oluliselt raskendavad kindla vaste leidmist. Pakutud variandid erinesid kohati vaid mõne tähe võrra (nt *mansard*, *mansarde*, *mansart*), kuid teinekord tähistas sama mõistet täiesti erinev sõna (nt *landing*, *footpace*). Segaduse vältimiseks tuli teha valik, mis enamasti põhines autoriteetsematel allikatel (Bucheri *Dictionary of Building Preservation*, Harrise *Dictionary of Architecture and Construction* ja Curli *A Dictionary of Architecture*), kuid vastuolude korral sai lõplik otsus tehtud kasutussagedusest ning eksperdi nõuannetest lähtuvalt. Juhul kui oli tegemist enam-vähem võrdselt kasutatavate terminitega on sõnastikku lisatud mõlemad.

4. Sõnastik

EESTI	DEFINITSIOON	INGLISE
A		
aaderdamine	<i>värvimistehnika puitpinnale väärispuidule omase (soonilise) ilme andmiseks</i>	graining, (faux bois)
aken	vanematel puithoonetel hrl.: <i>a) külghingedel sisse v. välja avanev</i> <i>- kahe poolega kreemooni abil suletav aken</i>	window a) casement window - French casement
aknaava	<i>seina sisse tehtud ava akna jaoks</i>	window opening
aknaklaas	<i>d) akende klaasimiseks kasutatav klaas</i> <i>e) = aknaruut</i>	1) window glass, (glazing)
aknakitt	<i>akende klaasimisel kasutatav kitt</i>	glazing putty
aknalaud	<i>aknaava allääres asetsev tugipuu</i> <i>a) sisemine</i> <i>b) välimine</i>	window sill a) window stool b) window ledge
aknaleng = aknapiit		
aknaluuk	<i>akent kattev v. kaitsev hingedel pöörduv v. ettetõstetav kate</i>	(window) shutter
aknapiit = aknaleng	<i>aknaava ääristavad tugipuud</i> <i>a) vertikaalne osa (püstpuu)</i> <i>b) horisontaalne ülaosa (põikpuu)</i> <i>c) horisontaalne allosa (aknalaud)</i>	window frame a) window jamb b) window head c) window sill
aknaraam	<i>aknaruute, aknapoolt vm. akna klaaspinda ümbritsev ääris(puu) – akna liikuv v. lahtikäiv osa, mille moodustavad:</i> <i>a) vertikaalne raampuu</i> <i>b) horisontaalne raampuu</i> <i>c) prosspulk</i>	sash, (casement) a) stile b) rail c) muntin, glazing bar
aknaruut	<i>aknaraami pandud klaasitahvel</i>	window pane, (light, lite)
aknasillus	<i>aknaava sildav tala v. võlv</i>	(window) lintel

aknatrellid	<i>raudvarbadest kaitsevõre akna ees</i>	window guard
aluslaudis	<i>laudadest alus, mis lisab seintele jäikust ning mille külge naelutatakse soojustuskiht ja voodrilauad a) diagonaallaudis e. põiklaudis</i>	sheathing, (wood decking) a) diagonal sheating
arkaad = kaaristu		
ažuurne	<i>auklik, piluline, võrejas, läbipaistev (nt dekoor)</i>	ajouré
B		
baas	<i>samba, piilari v. pilastri (laiem) alumine osa</i>	base
bareljeef = madalreljeef	<i>pinnalähedaste kõrgenditega reljeef</i>	bas-relief, (low- relief, basso-relievo)
D		
dekoor	<i>kaunistus, eriti eseme, ehitise või ruumi pinnakaunistuste süsteem</i>	décor, (decorations, ornaments)
diagonaallaudis = põiklaudis	<i>põikisuunalistest laudadest aluslaudis</i>	diagonal sheathing
drenaaž	<i>kuivendustorustik, drenide süsteem</i>	drain(age)
E		
eend	<i>ehitise etteulatuv osa</i>	projection
eeskoda	<i>hoone eesruum</i>	entrance hall
ehisnael	<i>kaunistatud peaga nael</i>	stud
ehisvõre	<i>dekoratiivne (raud)varbadest võre akna kaitseks</i>	grill(work)
erker = ärkel		
eterniitkatus	<i>laineliste asbesttsement plaatidega kaetud katus</i>	asbestos corrugated roofing
etik	<i>väike kiviterrass sissekäigu ees</i>	perron
F		
faktuur	<i>mingi materjali pinna ehituse v. töötuse iseloom v. omapära</i>	texture
fassaad	<i>hoone esinduslik, arhitektuuriliselt rõhutatud külg (hrl. esikülg)</i>	facade, (façade, front)
framuug	<i>akna või ukse ülemine, eraldi</i>	

	raamitud osa 1) <i>aknal (nelinurkne)</i> 2) = <i>uksevalgimik</i>	1) transom (window)
friis	<i>seina horisontaalselt liigendav ehisvöönd</i>	frieze
frontoon	1) <i>hoone esikülje kõrgem viil</i> 2) <i>akende, uste ehisviil</i>	1) pediment 2) fronton
H		
hallitus	<i>seeneniidistiku kiht kõduneval orgaanilisel ainel</i>	mould
hallitusseen	<i>seen, mille niidistik moodustab kõduneval orgaanilisel ainel hallituse</i>	mildew
hammaslõige	<i>sakiline liistornament</i>	dentilation
harjakivi	<i>kaarjas või kolmnurkne katusekivi katuse harja katmiseks</i>	ridge tile
harjalatt = harjapärlin	<i>sarikaid kandev palk v. pruss katuse harjal</i>	ridge pole, (rooftree)
harjaplekk	<i>katuseharja kattev plekk</i>	(roof) capping
harjapärlin = harjalatt		
heimat-stiil	<i>19/20 saj. vahetusel levinud rahvusromantiliste sugemetega stiil, mis oli inspireeritud Saksa väikelinnade traditsioonilisest arhitektuurist</i>	Heimat style
hing	<i>akna v. ukse pöördliikumist võimaldav metallist kinnitusosa</i>	hinge
horisontaallaudis = rõhtlaudis	<i>horisontaalasendis laudadest seinavälisvooderdus</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>punn- e. sulundlaudis</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>poolpunnlaudis</i> • <i>täispunnlaudis</i> • <i>ülekatteleaudis</i> • <i>sindellaudis</i> 	horizontal siding a) match board siding, - drop siding - tongue-and-groove siding b) bevel(ed) siding c) shingle siding
härjasilm(aken)	<i>väike ümmargune v. ovaalne aken</i>	bull's-eye
K		

kaar	<i>poolringi kujuline sildetarind v. kujunduselement</i>	arch
kaaraken	<i>kaarja ülaosaga aken</i>	arched top window
kaaristu = arkaad	<i>sammastele v. piilaritele toetuv kaarestik</i>	arcade
kahhelahi	<i>glasuuritud pottkividest ahi</i>	glazed tile stove, (tiled stove)
kalasabamuster	<i>diagonaalsetest joontest v. triipudest koosnev kala saba meenutav muster</i>	herringbone pattern
kandekonstruksioon	<i>vahelagede jm. koormust kandev konstruksioon</i>	load-bearing structure, (primary structure)
kandesein	<i>vahelagede jms. koormust kandev sein</i>	(load-)bearing wall
kandetala	<i>koormust kandev tala</i>	girder
kannelüür	<i>kaunistav püstvaoke sambal, piilaril v. pilastril</i>	flute
kapiteel	<i>samba (ka piilari v. pilastri) kunstiliselt kujundatud ülaosa</i>	capital
karniis	<i>seinapinnalt eenduv liistusarnane (ehis)vöö</i>	cornice
kaseinvärv	<i>värv, mille sideaineks on kaseiin (fosforit sisaldav piimavalk)</i>	casein paint, (milk paint)
katus	<i>vt. kelpkatus, mansardkatus, murdkelpkatus, pultkatus, poolkelpkatus, viilkatus</i>	roof
katuseaken	<i>katuses olev aken, mis on paralleelne katusepinna kaldega</i>	skylight
katusehari	<i>katuse kõige kõrgem kolmnurkne serv</i>	roof ridge
katusekate	<i>katuse pealmine vettpidav kith v. selle valmistamiseks kasutatav materjal</i>	roofing, (roof covering)
katusekivi	<i>ehituskivi katuse katmiseks</i>	roofing tile

katusekorrus	<i>otse katuse all asuvad eluruumid</i>	penthouse
katuseluuk	<i>luuk katusele pääsemiseks</i>	hatch
katusepapp	<i>kivisöetõrva v. bituumeniga immutatud papp katuse katmiseks</i>	roofing felt, (tar paper)
katuseplekk	<i>süsinikuvaesest terasest plekk katuste katmiseks</i>	roof sheet
katuseuuk = uuk		
kelder	<i>hoone esimese korruse alune ruum (nt säilitusruum)</i>	basement
keldrikorrus	<i>hoone korrus, millest enam kui pool on maapinnast v. kõnnitee servast madalamal</i>	basement floor
kelp	<i>katuse kaldpind, maja kolmnurkne otsakatus</i>	hip, (hipped end)
kelpkatus	<i>neljatahuline, kelpadega katus</i>	hip(ped) roof
kips	<i>kaltsiumsulfaadist kuumutamisel saadav hall v. valge jahujas aine, mis veega segatuna ruttu tardub</i>	gypsum
kipskrohv	<i>krohv, mille sideaineks on kips</i>	plaster of Paris
kipsornament	<i>kipskrohvist valatud v. vormitud kaunistus(ed)</i>	decorative plasterwork
kokošnikumotiiv	<i>kaarjas peaeht meenutav fassaadikaunistuse motiiv vene mõjutustega majadel</i>	kokoshnik motif
kolonnaad = sammastik		
konsool	<i>seinast eenduv (kunstiliselt kujundatud) tugi mingi ehitiseosa kandmiseks v. toetamiseks.</i>	bracket, cantilever
konsoolrõdu	<i>rõdu, mis toetub konsoolidele</i>	cantilevered balcony
koputi	<i>vanaaegne kunstiliselt kujundatud metallist koputusvahend maja uktsel</i>	(door) knocker
korstnajak	<i>korstna alumine, küttekolde lähedal asuv massiivne osa</i>	chimney base
korstnakrae	<i>katteplekk korstna ja katusepinna</i>	chimney flashing, (cricket)

	<i>vahelise pilu ilmastikukindlaks sulgemiseks</i>	
korstnamüts	<i>korstna ülaosa kate, mis kaitseb korstent ilmastikumõjude eest</i>	chimney cap
korstnapits	<i>katusest väljaulatuv korstna osa</i>	chimney head
kremoon	<i>akna varrassulgur, kus käepideme pööramisega avatakse v. suletakse aknariivid korraga nii all kui ülal</i>	cremone bolt, (espapagnolette)
krohv	<i>mördist viimistluskiht ehituskonstruksiooni pinnal</i>	plaster
krohviikiht		coat of plaster
krohvimatt	<i>puitpinnale naelutatav erisuunalistest laastudest alus krohvi sidumiseks</i>	lath(ing)
krunt	<i>mingi kattekihi ettevalmistuskiht</i>	primer coat
kruntvärv	<i>alusvärv</i>	primer
kulgornament	<i>korduva mustriiga ornament</i>	running ornament
kuurortlinn	<i>puhkus- ja tervistuslinn</i>	health resort, (holiday resort)
kuursaal	<i>kontserdi- ja koosviibimishoone kuurordis</i>	resort hall
kvaader	<i>täisnurkselt tahatud müürikivi</i>	ashlar
kõlakoda	<i>ühe avarduva lahtise küljega kerge ehitis vabaõhukontsertideks</i>	band stand
kõmmeldunud	<i>kummi v. kumerasse kuivanud (hrl. puitmaterjali kohta)</i>	warped
kõrgreljeef	<i>skulptuurteos, millel kujutis on ümbritsevast pinnast tunduvalt kõrgem</i>	high relief, (alto-relievo)
käepide		handle
käsiptuu		handrail
kõiemotiiv	<i>kõiekeerde meenutav pinnakaunistus (nt ukse v. akna ümbrisel)</i>	cable moulding
L		
laekarniis	<i>siseseina ja lae vahel asuv ehisliist</i>	crown moulding
laineplekk	<i>lainelise profiiliga plekk</i>	corrugated iron

lambrii	<i>seina alaosa puit- v. stukkpaneel</i>	wainscot(ing)
lamell	<i>õhuke liistak, õhik, naast</i>	lamella
latt	<i>pikk, peenike, väikese ristlõikega (3-7 cm) puitosa</i>	spar
laudis	<i>laudvooder, laudkate</i> a) <i>põrandalaudis</i> b) <i>aluslaudis</i> c) <i>kattelaudis</i> vt. <i>aluslaudis, püstlaudis, rõhtlaudis</i>	boarding d) flooring e) sheathing f) siding
liist	<i>kitsas piklik, hrl. õhuke ning vähemalt ühelt poolt tasane puidust kinnitus- v. kaunistusriba</i>	batten
lina(seemne)õli	<i>linaseemneist pressitav viskoosne õli (kasut. värvides ja värnitsas)</i>	linseed oil
liseen	<i>seinapindu pikisuunas liigendav lamedalt eenduv pilastritaoline ehisriba</i>	lesene
lodža	<i>hoone välisseina pinnast osaliselt v. tervenisti sissepoole jääv lahtine rõdu, taandrõdu</i>	loggia
lukuplaat = lukusilt	<i>luku ümbrust kattev võtmeavaga metallplaat käepidemega uksel</i>	escutcheon
lukusilt = lukuplaat		
lõõr	<i>kanal tõmbe tekitamiseks korstnas, ahjus, kaminas vm. küttekoldes</i>	flue
lävepakk = ukسلävi	<i>läveks v. künniseks olev põrandast kõrgem pakk ukseava allosas</i>	(door)sill, threshold
M		
madalreljeef = bareljeef		
majavamm	<i>puidu mädanemist põhjustav seen</i>	dry rot, (Lat. <i>Serpula lacrymans</i>)
mansardkatus	<i>murtud kaldpindadega katus katusekorruse ja akendega</i>	mansard roof
mantelkorsten	<i>korsten, mille avar alaosa moodustab köögiruumi</i>	mantel-chimney

mauri stiil	<i>keskaegse Hispaania kiriku- arhitektuuri mõjudega, erakordselt rikkaliku ornamentikaga värvikirev stiil (hrl. villadel)</i>	Moorish Style, (moresque style)
metallmanused	<i>sepistatud kinnitus- v. kaunistuselemendid ustel ja akendel</i>	metal fittings, (furniture)
miljööväärtuslik piirkond	<i>maa-ala, kus looduskeskkond, ehitised või mõlemad koos moodustavad erilist kaitset vääriva keskkonna; nt. terviklikult säilinud ajaloolise miljööga piirkonnad, kus uute hoonete ehitus peab järgima olemasolevat hoonestusstruktuuri (Tallinnas nt Kadriorg, Kalamaja)</i>	area of cultural and environmental value, (heritage area)
muinsuskaitse	<i>ajaloo- ja kultuurimälestiste ning muu minevikupärandi kaitse</i>	heritage conservation
muinsuskaitseala	<i>muinsuskaitse alune kultuuriväär- tusega ajalooline asula või selle osa</i>	heritage conservation area
Muinsuskaitseamet	<i>asutus, mille põhiülesanne on muinsuskaitsetöö korraldamine, riikliku järelevalve teostamine mälestiste ja muinsuskaitsealade üle ning kultuurimälestiste riikliku registri pidamine</i>	National Heritage Board
Muinsuskaitse Nõukogu	<i>Kultuuriministeriumi juures tegutsev nõuandev kogu</i>	Heritage Conservation Advisory Panel
muinsuskaitseseadus	<i>seadus, mis reguleerib riigi- ja kohaliku omavalitsuse organite ning mälestiste omanike ja valdajate õigusi ja kohustusi kultuurimälestiste ja muinsuskaitsealade kaitse korraldamisel, samuti mälestiste ning muinsuskaitsealade säilimise tagamisel</i>	Heritage Conservation Act
murdkelpkatus	<i>katusekorrust võimaldav murtud kaldpindadega katus, kus katuse mõlemad kaldpinnad koosnevad ülemisest väikse kaldega ja alumisest suure kaldega osast (katuse otstel moodustub murtud viil)</i>	gambrel roof, (curb roof)
murtud viil	<i>murdkelpkatusega hoone ülalt kolmnurga- ja alt trapetsikujuline viil</i>	broken gable

mõigas	<i>ümara ristlõikega (vallikujuline) piklik ehisvorm</i>	torus
mõra	<i>kitsas, hrl. mitte läbiv ega sügavale ulatuv pragu</i>	crack, rift
mädanik	<i>seente v. mikroobide tekitatud laguprotsess taimses koes (nt. puidus)</i>	rot
mälestis	<i>riigi kaitse all olev kinnis- või vallasasi või selle osa, millel on ajalooline, etnograafiline, linnaehituslik, arhitektuuriline v. muu kultuuriväärtus a) hoone kui mälestis</i>	monument a) designated building
mört	<i>müürimiseks ja krohvimiseks kasutatav sideaine, peene täitematerjali ja vee kivistuv segu</i>	mortar
müürlatt	<i>seina pealmine palk, millele toetuvad sarikaid</i>	wall plate
N		
neel	<i>katuse murrukoht, kuhu vihmavesi kokku voolab</i>	valley
niiskuskahjustus	<i>hoonesse sattunud vee ja mikroobide koosmõjust tingitud puidukahjustus</i>	moisture damage
niiskuskindel	<i>niiskusele vastupidav</i>	dampproofed
nikerdis = nikerdus	<i>terariista abil käsitsi puusse lõigatud kujutis v. muster</i>	carving
nišš = orv		
nurgakivi	<i>vundamendi nurkmine v. sokli esimene kivi</i>	cornerstone
nurgakvaader	<i>täisnurkselt tahatud müürikivi vundamendi nurgal (hrl. ümbritsevast müüritisest eristuv)</i>	quoin
nurgalaud	<i>puithoone nurki kattev ning kaunistav püstlaud</i>	corner board
O		
ornament	<i>geomeetriliste, loodus- v. tehismotiivide (rütmilisel) kordusel</i>	ornament

	<i>põhinev pinnakaunistus</i>	
orv = nišš	<i>seinatühe v. seinsüvend</i>	recess, niche
P		
palkon = rõdu		
palkonett	<i>pseudopalkon – ehisrinnatis ukse v. aknal</i>	balconet
paraaduks	<i>hoone peamine sissekäik</i>	front door
paviljon(ehitis)	<i>kerge ning enamasti avatud konstruktsiooniga aia- või pargimaja</i>	pavilion
peegellagi	<i>ümarnurkadega lagi</i>	coved ceiling
pehastus	<i>niiskuse tõttu tekkinud kõdunemine orgaanilises aines (pudedaks muutumine)</i>	decay
peitsimine	<i>puidu pinna töötlemine (pool)läbipaistva happe, leelise, soola v. värvaine lahusega</i>	staining
penn	<i>sarikapaari ühendav rõhtpuu</i>	collar beam
pergola	<i>lehtla v. varikäik sammastest ja ronitaimi toestavast sõrestikust</i>	pergola
petikaken	<i>a) akna kuju jäljendav lame seinasüvend</i> <i>b) klaasitud aken seinapinnal</i> <i>c) akent jäljendav joonistus v. maaling seinapinnal</i>	a) blind window, blank window b) false window c) trompe l'oeil window
petikkaar	<i>kaare kuju jäljendav lame seinasüvend</i>	blind arch
petikuks	<i>ukse kuju jäljendav lame seinasüvend</i>	blank door, (sham door)
piilar	<i>lage kandev jäme (kandiline) tugipost</i>	pillar
piirlaud = raamistus	<i>piida ja seina vahelist pilu kattev (ehis)laud (ukse, aknal)</i>	architrave, (trim)
pikikülg	<i>hoone pikem külg</i>	long side
pilaster	<i>seina küljes paiknev lame neljatahuline samm baasi ja kapiteeliga</i>	pilaster

plekk	<i>metallist v. metallisulamist valmistatud leht- v. lintmaterjal</i>	sheet metal
plekk-katus	<i>plekiga kaetud katus</i>	tin roof
podest = trepimade		
poolkelpkatus	<i>katus, kus kolmnurkse täisviilu tipp on asendatud väikese kelbaga</i>	half-hipped roof, (jerkinhead)
poolreljeef	<i>pinnast pooles kõrguses eenduvate kõrgenditega reljeef</i>	demirelif, (half-relief, mezzorelievo)
poosammas	<i>pikisuunas poolitatud samba kujuline sein külge liidetud ehisvorm</i>	demicolumn, (engaged column, attached column)
pool(vahe)korrus = vahekorrus		
portaal	<i>hoone kunstiliselt kujundatud (pea)sissekäik</i>	portal
portikus = sammaskoda = sammaspordikus	<i>hoone peasissekäigu ees olev lahtine sammastele toetuv (viiluga) hooneosa</i>	portico
prosspulk	<i>vahepulk v. -varb aknaraamil</i>	muntin, (glazing bar)
pruss	<i>neljatahuliseks saetud palk</i>	squared timber
puiduimmutusvahend		wood preservative
puidekoor		decorative woodwork
puitkonstruktsioon	<i>puidust ehitustarind</i>	timber structure
puitpits	<i>puidust väljasaetud pitsi meenutavad võrejad dekoratiivsed mustrid</i>	wooden lacework, gingerbread trim
puitsõrestikkonstruktsioon	<i>puidust tugiraamistikuga tarind</i>	timber frame structure
pultkatus	<i>ühepoolse kaldega katus</i>	shed roof
putukkahjustus	<i>putukate elutegevusest tulenev puidekahjustus</i>	insect damage
puukoi	<i>mardikataoline puidekahjur, kes uuristab puidu sisse käike</i>	woodworm
põiklaudis = diagonaallaudis		
pärilin	<i>sarikaid kandev rõhtpalk v. –pruss vt. harjapärilin</i>	purlin
pööning	<i>ruum ülemise korruse lae ja hoone katuse vahel</i>	attic, garret

püstlaudis = vertikaallaudis		
R		
raamistus = piirlaud		
raudplekk	<i>rauast v. terasest plekk</i>	sheet iron
rekonstrueerimine	<i>(hävinenud) hoone(osa) taastamine ajalooliste allikate põhjal</i>	reconstruction
relieef	<i>pinnalt eenduva v. sellesse süvistatud kujutisega skulptuurteos</i> vt. bareljeef e. madalreljeef, poolreljeef, kõrgreljeef	relief, (relievo)
remont	<i>hoone v. selle osade parandamine v. korda tegemine</i> <i>a) hooldus- e. jooksevremont</i> <i>b) kapitaalremont</i>	repair(s) a) maintenance, routine repairs b) major repairs
renn = vihmaveerenn	<i>plekist vms. tehtud räasta ääres auv vagujas süvend vee katuselt ära juhtimiseks</i>	gutter
renoveerimine	<i>hoone v. selle osade uuendamine v. korda tegemine</i>	renovation
restaureerimine	<i>hoone v. selle osade ennistamine esialgsele kujule</i>	restoration
roov(itis)	<i>katusekatet vahetult kandev sarikatele kinnitatud rõhtlattidest v. laudadest alus</i>	roof deck(ing)
rosett	<i>stiliseeritud lille- v. roosiõit meenutav ringikujuline ehismotiiv (hrl. krohvist)</i>	rosette
rosettnael	<i>tahulise (püramiidi) kujulise peaga sepanael</i>	rose nail, (rosehead)
rustreeritud	<i>konarlikult v. krobeliselt töödeldud pinnaga</i>	rusticated
rustika	<i>konarliku pinnaga, kuid sileda vuugiservaga kantkividest müüritis</i>	rustication, (rusticated masonry)
rõdu = palkon	<i>väike lahtine rinnatisega platvorm maja välisseinal</i>	balcony

rõhtlaudis = horisontaallaudis		
räästakarniis	<i>räästa all asuv karniis</i>	eaves-cornice
räästas	<i>katuse alumine, majaseinast üleulatuv serv</i>	eaves
S		
saelõikeornament	<i>jõhv- v. lintsae abil puust väljalõigatud ehismotiivid</i>	scrollwork, (fretwork)
sammas	<i>kivist, puidust v. metallist ringikujulise ristlõikega püsttoend, mida kasutatakse ka kaunistuselemendina</i>	column
sammaskoda = portikus		
sammaspordikus = portikus		
sammastik = kolonnaad	<i>talastikuga sammaskäik v. sambarida</i>	colonnade
sarikas	<i>katuse kandepuu, millele toetub roovitis koos katusekattega</i>	rafter
sepanael	<i>sepistatud nael</i>	wrought nail, (forged nail)
sepis(detail)	<i>sepatööna toodetud (kunstipärase kujundusega) metallise</i>	wrought iron detail (metalwork)
sepishing	<i>sepistatud hing</i> • <i>oinasarv hing</i>	wrought iron hinge a) ram horn hinge
sepisvõre	<i>sepistatud võre</i>	wrought iron grill(e)
sillus	<i>ehit. seinas olevat ava kattev tarind (nt. tala), mis võtab vastu tema kohal paikneva seiniosa koormuse</i>	lintel
simss	<i>pinda horisontaalselt liigendav rõhteend</i>	ledge
sindel	<i>soonega katuselauake</i>	shingle
sindelkatus	<i>sindlitest katus</i>	shingle roof
sisevooderdus	<i>hoone sisemine kattekiht</i>	lining
sokkel	<i>hoone alusmüüri maapealne osa, sageli eenduv v. erinevast materjalist</i>	socle, (base)
soklikorrus	<i>hoone korrus, mille põrand asub</i>	basement floor

	<i>vähem kui poole korruse kõrguse ulatuses allpool kõnnitee v. sillutise pinda</i>	
soojustus	<i>materjal soojapidavuse tagamiseks</i>	insulation
stukk	<i>kiiresti kivistuv pastataoline kipsi, liiva ja lubja segu dekoratiiv-elementide valmistamiseks</i>	stucco
stukkornament	<i>stukist valatud v. vormitud ornament</i>	stuccowork
sõrestik	<i>omavahel ühendatud erisihelistest varrastest (ka lattidest vms.) koosnev (kande)tarind</i>	frame
Š		
Šveitsi stiil	<i>19. saj lõpu 20 saj. alguse rohkete kaunistustega puitehituse stiil, mis oli inspireeritud Šveitsi mägimajadest</i>	Swiss (Chalet) Style, (Holzbaustil)
T		
tahatud	<i>(siledaks v. teravaks) raiutud; raiudes töödeldud v. valmistatud</i>	hewn
tahveldatud	<i>tahvlitest valmistatud v. tahvlitega kaetud</i>	panelled
tahveldis	<i>ukse puittahvlitest kate</i>	panelling
tahvelkivi	<i>korrapärase kujuga kiviplaat</i>	slate
tahveluks	<i>raamist ja tahvli(te)st koosnev uks</i>	panel(ed) door
tala	<i>tugedel asetsev hrl. vardakujuline rõhtloodis kandetarind</i>	joist, (beam)
tapikeel	<i>liidetava detaili eend tappliites</i>	tenon
tapipesa	<i>tapikeelele vastava kujuga väljalõige v. ava</i> a) <i>kinnine tapipesa</i> b) <i>lahtine tapipesa</i>	mortise a) closed mortise b) open mortise
tappliide	<i>liide, milles ühe detaili eend on kinnitatud teise detaili vastava kujuga väljalõikesse v. avasse</i>	mortise and tenon
temperavärv	<i>värv, mille pigmentiks on värvimuld</i>	tempera

	<i>ja sideaineks vees lahustuvast liimainest (munast, kaseiinist, kummiaraabikust) emulsioon</i>	
terasplekk	<i>terasest toodetud plekk</i>	sheet steel
teravkaar	<i>kaar, mille tipus moodutub teravik</i>	lancet arch, (pointed arch)
terrass	<i>lahtine platvorm ehitise juures</i>	terrace
tiibuks	<i>kahe poolega uks</i>	double door, folding door
tinaplekk	<i>tinatatud terasplekk</i>	milled lead
toolvärk	<i>sarikaid kandev tarind, sarikatoestik</i>	roof truss
trafaretornament	<i>šabloonornament</i>	stencil(led) ornament
trepikoda	<i>treppi ja trepimademeid sisaldav mitmekorruselise hoone osa</i>	stair well
trepikäik = trepimarss	<i>astmestik kahe trepimademe vahel</i>	flight
trepikäsipuu	<i>kaitsepuid trepi serva kohal</i>	banister
trepimade = podest	<i>trepikäikude vaheline platvorm</i>	landing
trepimarss = trepikäik		
trepipost	<i>trepikäsipuu otsa tugipost</i>	newel
trepp		stairs, (staircase)
tsinkplekk	<i>tsingitud plekk</i>	galvanized iron
tulekindel	<i>süttimatu v. kõrgel temperatuuril sulamatu</i>	fire-resistant, (fire-proof)
tulemüür	<i>mittepõlevast materjalist (hrl. kivist) müür kahe maja v. ruumi vahel tule leviku tõkestamiseks</i>	fire wall
tuulekast	<i>tuulutuspiludega räästa serva alune laudis</i>	soffit
tuulekoda	<i>väike eeskoda hoone sissekäigu ees külma õhu sissetungi takistamiseks</i>	storm porch
tuuleliist	<i>akna- v. uksepoolte vahelist pilu kattev liist, mis on kinnitatud ühe avaneva poole külge</i>	wetherstrip(ping)

tuulelipp	<i>metallist lipp katuse harjal, mida kasutati tuule suuna määramiseks</i>	weather vane
tõrv	<i>kivisöe, puidu vm. tahke kütuse utmisel saadav tume viskoosne vedelik</i>	tar
tõrvapapp	<i>kivisöetõrvaga immutatud katusepapp</i>	asphaltic felt, (tar paper)
tüves	<i>samba keskosa</i>	shaft
U		
ukseava	<i>seina sisse tehtud ava ukse jaoks</i>	dooraway
ukseleht	<i>ukse liikuv osa, mis koosneb ukseraamist ja uksetahvlistest</i>	door leaf
ukselävi = lävepakk		
ukseleng = uksepiit		
uksepiit = ukseleng	<i>ukseava ääristavad tugipuud</i> <i>a) selle vertikaalne osa (püstpuu)</i> <i>b) horisontaalne osa (põikpuu)</i> <i>c) alumine osa (lävi)</i>	door frame a) door jamb b) door head c) door sill
ukseraam	<i>uksetahvleid ümbritsevad raampuud, mille moodustavad:</i> <i>d) horisontaalne raampuu</i> <i>e) ülemine</i> <i>f) ülevalt teine</i> <i>g) keskmine</i> <i>h) alumine</i> <i>i) vertikaalne raampuu</i> <i>j) hingedepoolne</i> <i>k) lingi poolne</i> <i>l) (vertikaalne) keskpuu</i>	door frame a) rail m) top rail n) frieze rail o) lock rail p) bottom rail b) stile - hanging stile - shutting stile c) mullion
uksetahvel	<i>ukse raampuude vahel asetsevad nelinurksed plaadid</i> <i>a) horisontaalne ristkülik</i> <i>b) vertikaalne ristkülik</i> <i>c) ümbritsevast pinnast kõrgem</i> <i>d) ümbritsevast pinnast madalam</i>	panel a) lying panel b) standing panel c) raised panel d) sunk panel
uksevalgimik =	<i>(välis)ukse ülemine eraldi raamistusega klaasitud osa</i> <i>a) kaarjas</i> <i>b) nelinurkne</i>	overdoor a) fanlight, (sunburst light) b) transom (window)
uuk = katuseuuk	<i>väike väljaehitis katusekorruse akna jaoks</i>	dormer

	<p>a) viilkatusega b) kelpkatusega c) pultkatusega d) seinapinnaga ühel joonel e) taandpinnaga f) kumera ülaosaga g) seinteta kaarjas/kolmnurkne h) seinteta pilujas</p>	<p>a) gabled dormer b) hipped dormer c) shed dormer d) wall dormer e) recessed dormer f) segmental dormer g) eyebrow dormer h) eyelid dormer</p>
uukaken	<i>uugi aken</i>	dormer window
V		
vahekorrus = pool(vahe)korrus	<i>osaline madalam vahekorrus hrl. kas sokli korruse peal või vahetult katuse all</i>	mezzanine, entresol(e)
vahesein	<i>ruume üksteisest eraldav sein</i>	partition wall
vahverk = vahvärk	<p><i>puidust seinakonstruktsioon kandva palksõrestiku ja tellistest v. savist täitega (hrl. krohvitud), kus sõrestik ise on samuti nähtaval</i></p> <p>a) selle imitatsioon, kus tavalised laudad on asetatud krohvi pinnale</p>	<p>half-timbering</p> <p>a) decorative half-timbering</p>
varikatus	<i>väike külgedelt toetatud puust või metallist katus välisukse kohal</i>	canopy
veelaud	<i>horisontaalne laud hoone sokliosa peal, mis juhib vee hoonest eemale</i>	water table
veenina	<i>pikisuunaline vagu aknalaua serva all, mis juhib laualt tilkuva vee seinast eemale</i>	water nose, (drip)
veesüliiti	<i>räästajoonest eenduva vihmaveerenni v –toru lõpuosa ehitise ülaosas</i>	waterspout
veranda	<i>lahtine v. klaasitud ruum elamu alumise korruse küljes</i>	veranda(h)
vertikaallaudis = püstlaudis	<p><i>vertikaalasendis laudadest seinavälisvooderdus</i></p> <p>a) katteliistuga laudis b) poola laudis e. kaaslaudis e. pealistiklaudis</p>	<p>vertical siding</p> <p>a) board-and-batten siding b) board-on-board siding</p>
vihmaveerenn = renn		
vihmaveetoru	<i>hoone seinale kinnitatud plekkтору, mille kaudu vihmaveerennidesse</i>	downspout, (rainwater conductor)

	<i>kogunev vesi juhatakse maapinnale</i>	
viil	<i>katuse otsa sulgev kolmnurkse kujuga vertikaalne seinapind</i>	gable (end)
viilkatus	<i>kahekaldeline viiludega katus</i>	gable roof
viilulaud	<i>viilkatuse otsa servav (dekoratiivne) laud</i>	bargeboard, (vergeboard)
viimistlus	<i>hooneosale lõpliku välimuse või kuju andmine</i>	finish
vintskap	<i>1) vintsiga luukaken hoone viilul või katusel</i> <i>2) = uuk</i>	1) upper level hatch with beam and pulley system
vooderdus	<i>ehituse sise- või väliskate (nt. laudadest)</i> <i>a) välimine</i> <i>b) sisemine</i>	facing a) cladding b) lining
voodrilaudis	<i>hoone (välimine) kattelaudis</i>	clapboarding
vundament	<i>ehituse alumine, kandev osa</i>	foundation
vuuk	<i>liitekoht (müüritises)</i>	(masonry) joint
võre		grid, grille, grate, grating
välisvooderdus	<i>hoone välimine kattekiht</i>	cladding
värnits	<i>õlis v. alkoholis lahustatud, kunstlikest v. looduslikest vaikudest vedel sideaine</i>	oil varnish
värvikiht		coat of paint, layer of paint
vöökarniis	<i>horisontaalne (ehis)vöö hoone pinnal, ukse v. akna kohal</i>	fascia
Õ		
õhuaken	<i>Väike eraldi raamistusega avatav aken suurema akna koosseisus</i>	ventilation pane
õlivärv	<i>värv, mille sideaineks on (taimne) õli</i>	oil-base paint, oil paint
Ä		
ärkel	<i>1) välisseinast eenduv akendega hooneosa, mis toetub maapinnale ning on:</i>	1) bay window

	<p>a) tahulise põhiplaaniga b) kaarja põhiplaaniga</p> <p>2) ülakorruste kõrgusel välisseinast eenduv tornjas hooneosa, mis hrl. toetub konsoolidele</p> <p>3) = uuk (kõnekeeles)</p>	<p>a) canted bay window b) bow window</p> <p>2) oriel</p>
ärklituba	<i>elamu katusealune korrus</i>	attic chamber
Ü		
ümarkaar	<i>poolringi kujuline kaar</i>	round arch
ümarkaaraken	<i>poolringi kujulise ülaosaga aken</i>	round top window
ümarvööt	<i>poolringi kujuline kumer ehisliist pindade liigendamiseks</i>	roll moulding

5. Kokkuvõte

Käesoleva magistriprojekti eesmärgiks oli koostada eesti-inglise sõnastik Eesti linnade vanema (18. sajandi algusest 20. sajandi II pooleni) puitarhitektuuri kohta. Töö koosneb komest osast. Esimese osa moodustab lühiülevaade Eesti vanemast puitarhitektuurist ja sellega seonduvast problemaatikast. Teine osa keskendub sõnastiku koostamise põhimõtetele ning koostamise käigus tekkinud probleemidele. Kolmanda osa moodustab 296 kirjest koosnev sõnastik.

Antud juhul on tegemist deskriptiivse tõlkeotstarbelise valiksõnastikuga. Sõnastik on mõeldud eesti keelt emakeelena kõnelevale kasutajale – peamiselt vanemate puitmajade omanikele, tõlkijatele ja giididele, kuid võib olla abiks ka muinsuskaitse valdkonna spetsialistidele ja muidu huvilistele – näiteks inglise keeles koduloo või giidinduse praktikat tegevatele kooliõpilastele ning neile, kes oma ajaloo- või arhitektuurihuvilistele väliskülalistele ise oma kodulinna puitasumeid tutvustada soovivad.

Sõnastiku eesmärgiks on abistada kasutajaid Eesti vanemat puitarhitektuuri puudutavate (üld)tutvustavate tekstide, puithoonete restaureerimise alaste välisabi projektide ning ka sinna juurde kuuluvate dokumentide inglise keelde tõlkimisel. Sõnastiku lähtekeeleks on valitud eesti keel, kuid kuna tegemist on aktiivse sõnastikuga on koostamisel aluseks võetud eeldus, et kasutaja valdab inglise keelt vähemalt keskkooli tasemel. Lisaks definitsioonidele on sõnastikule lisatud ka illustatsioonid keerukamate mõistete selgitamiseks.

6. Allikad

Bawlf, N. R. *"Your Old House" – Wood Siding*. 2000.

<http://www.vancouverheritagefoundation.org/articles/yohsiding.html>. 15. 05. 2006.

Bernhard, M., Bodmer, G., Bogner, M., Dworak, S., Gappa, S., Höft, R., Kappelmayr, B., Lutz, F., Setz, M., Siegmund, B., Waldmann, G. ja Winkler, K. *Kunstileksikon : arhitektuur, skulptuur, maalikunst, graafika, fotograafia, tarbekunst, sisekujundus : [2929 märksõna, 224 värvilist reproduktsiooni, 334 must-valget reproduktsiooni]*. Tallinn: Kunst, 2000

Buffalo Illustrated Architecture Dictionary.

<http://freenet.buffalo.edu/bah/a/DCTNRY/vocab.html> 05.06.2006.

Bucher, W. (ed). *Dictionary of Building Preservation*. New York: Preservation Press, 1996.

Central Mortgage and Housing Corporation. *Canadian Wood-Frame House Construction*. Canada: Central Mortgage and Housing Corporation, 1973.

Confederation of Roofing Contractors. <http://www.albany-roofing.co.uk/roof-parts.htm> 05.06.2006

Cotton, A. *Architectural Ornaments*.

http://www.artemisillustration.com/assets/text/Ornamental%20%20Terms_Glossary.htm 20.05.2006.

Curl, J. S. *A Dictionary of Architecture*. Oxford/New York: Oxford University Press, 1999.

Eesti arhitektuur: oskussõnastik. Tallinn: Valgus, 1993.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia. *Eesti arhitektuuri ajalugu*. Tallinn: Eesti Raamat, 1965.

Erelt, T. *Eesti oskuskeel*. Tallinn: Valgus, 1982.

Fleming J., Honour H., Pevsner N. *The Penguin Dictionary of Architecture*. 3rd edition. Harmondsworth (Middlesex): Penguin Books, 1980.

Foster, M. (ed.). *The Principles of Architecture : Style, Structure and Design*. London: Phaidon, 1982.

Furneaux Jordan, R. *Western Architecture*. New York: Thames and Hudson, 1985.

Gens, L. *Karl Burman: [arhitekt]: monograafia*. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1998.

Gierow, G. *Trähhus i Tallinn = Puumajad Tallinnas = Wooden Houses of Tallinn*. Stockholm: Atlantis, 2005.

Grieve, N. *The Urban Conservation Glossary*. Internet Version - Beta Release.
<http://www.trp.dundee.ac.uk/research/glossary/glossary.html> 5.06.2006

Guedes, P. (ed.). *Encyclopaedia of Architectural Technology*. New York [etc.]: McGraw-Hill, 1979.

Hallas, K. *Second-hand linnaosad (puitagulitest)*. – Eesti Ekspress 1997, nr. 44.

Hallas, K. *Hoidkem ajaloolist linna (Rahvusvaheline puitarhitektuuri konverents Tallinnas)*. – Sirp 1999, nr. 33.

Hallas, K. (toim) *Eesti puitarhitektuur = Estonian wooden architecture*. Tallinn: Eesti Arhitektuurimuuseum, 1999.

Hallas-Murula, K. *Agulid ja äärelinnad: arengust nii ja teistpidi*. – Sirp, 2002, nr. 6/7, lk 18-19.

Hallas-Murula, K. *Changing Slums*. – Estonian Art, 2002, nr. 1, lk 21-23.

Harris, C. M. (ed.) *Dictionary of Architecture and Construction: over 1700 illustrations*. New York : McGraw-Hill, 1975.

Kalm, M. *Eesti 20. sajandi arhitektuur = Estonian 20th century architecture*. Tallinn: Prisma Prindi Kirjastus, 2001

Kull, R. *Kirjakeel, oskuskeel ja üldkeel*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2000.

Kull, R. (peatoim.) *Eesti-inglise tehnikasõnaraamat*. Tallinn: Euroölikool, 2001.

Kyles, S. *Ontario Architecture Glossary Page*.
<http://www.ontarioarchitecture.com/glossary.html> 05.06.2006

Lankots, E. *Chaos and Order in Historical Areas of Tallinn*. – Estonian Art, 1999, nr. 2, lk. 6.

Lass, A., Maiste, J. (eds.). *Architectural Monuments in Estonia and Scandinavia: Restoration in Theory and Practice: Conference Materials: Architectural Conservation Methodology Conference, Tallinn, 9-10 Oct. 1989*. Tallinn: Eesti Ehitusmälestised, 1993.

Louisiana Studies in Historic Preservation. *Glossary of Terms*.
<http://www.laheritage.org/Glossary> 27.05.2006

Mangold Roofing. <http://www.mangoldroofing.com> 27.05.2006

Masso, T. *Palkmajad : konstruktsioon ja ehitamine*. Tallinn, 1991.

Masso, T. *Ehitaja sõnastik : eesti-soome-inglise = Rakentajan sanakirja : suomi-viro-englanti = Constructor's dictionary : English-Finnish-Estonian*. Tallinn : Eesti Ehitusteabe Fond, 1999.

Merriam-Webster Online. <http://www.m-w.com> 10.05.2006

Mäeväli, S. *Ajaloo- ja ehitismälestisi Tallinnas*. Tallinn: Perioodika, 1981.

Nerman, R. *Süda-Tatari puitasum: haritlaste linnaosa Tallinnas*. Tallinn: R. Nerman, 2004

New York City Landmarks Preservation Commission. *Glossary of Architectural Terms*.

<http://www.nyc.gov/html/lpc/html/glossary/glossary.shtml> 10.05.2006.

Pearce, D. *Conservation Today*. London: Routledge, 1989.

Pevsner Architectural Guides. *Glossary*.

<http://www.lookingatbuildings.org.uk/default.asp?document=2.30> 15.05.2006.

Raam, V. (üldtoim). *Eesti arhitektuur. 1., Tallinn*. Tallinn : Valgus, 1993.

Ross, M. *Planning and the Heritage: Policy and Procedures*. London [etc.]: Chapman and Hall, 1989.

Slava, L. *The Wooden Heritage of Riga*. Riga: Neptuns: Latvia Nostra, 2001.

Tohvri, E. *Puitarhitektuuris peitub eestlaste tööoskus*. Sirp 1999, nr. 33.

Ultimate Visual Dictionary. London: Dorling Kindersley, 1998.

Westwind Design. *Residential Design Glossary*.

<http://www.westwinddesign.com/index.htm> 07.06.2006

Õiger, K. *Vanade puitmajade tehnilisest seisundist ja nende elukeskkonna kvaliteedist*. – Keskkonnatehnika, 2000, nr. 3, lk. 3.

8. Summary

The title of the master's project is *Estonian-English Glossary of Older Urban Wooden Architecture of Estonia*.

The aim of this project was to compile a glossary of the older (18th century to the second half of 20th century) wooden architecture of Estonian towns. The project has been divided into three parts. The first part provides a brief overview of the local wooden architecture. The second part focuses on the structure of the glossary and the linguistic problems encountered in the compilation process. The glossary itself makes up the third part.

The descriptive glossary with 321 entries supplies a selection of terms necessary for translating the texts concerning the older wooden houses of different Estonian towns. The intended users are native speakers of Estonian – for example the owners of older wooden houses, translators and tour guides.

The aim of the glossary is to help the users translate general descriptive texts, as well as foreign funding projects and the relevant supporting documentation concerning the restoration of older wooden buildings. Estonian is the source language of the glossary, but since it is designed for active use it also requires at least medium level of proficiency in English. Illustrations have been added to the glossary to facilitate the understanding of the more difficult concepts.